

การประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 เพื่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ ตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี*

AN APPLICATION OF THE 4 BRAHMAVIHARA PRINCIPLES FOR THE ADMINISTRATION OF MONASTIC AFFAIRS IN NONG KHON KWANG SUBDISTRICT, MUEANG DISTRICT, UDON THANI PROVINCE

พระถาวร ฐิตปณฺโญ (ศรีทาเวช)¹, พระครูจิริธรรมธัช², พระมหาประทีป อภิวฑฒโน³
และ อริย์รัช เลิศรวมโชค⁴

Phra Thavorn thitapanyo (srithawet)¹, Phrakru Jiradhammathat², Phamaha Prateep Abhivatdhan³
and Arithat loesruamchok⁴

¹⁻⁴มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

¹⁻⁴Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nong Khai Campus, Thailand

Corresponding Author's Email: 6402105009@mcu.ac.th

วันที่รับบทความ : 7 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่แก้ไขบทความ 23 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 24 กุมภาพันธ์ 2568

Received 7 February 2025; Revised 23 February 2025; Accepted 24 February 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาหลักพรหมวิหาร 4 ในพระพุทธศาสนา
2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอ
เมือง จังหวัดอุดรธานี และ 3) เพื่อการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 เพื่อการบริหารกิจการ
คณะสงฆ์ของตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี การวิจัยเป็นเชิงคุณภาพ โดย

Citation:

* พระถาวร ฐิตปณฺโญ (ศรีทาเวช), พระครูจิริธรรมธัช, พระมหาประทีป อภิวฑฒโน และ อริย์รัช เลิศรวมโชค. (2568). การ
ประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 เพื่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ ตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. วารสาร
ส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(1), 160-173.

Phra Thavorn thitapanyo (srithawet), Phrakru Jiradhammathat, Phamaha Prateep Abhivatdhan
and Arithat loesruamchok. (2025). An Application of The 4 Brahmavihara Principles For The Administration
of Monastic Affairs in Nong Khon Kwang Subdistrict, Mueang District, Udon Thani Province. Modern
Academic Development and Promotion Journal, 3(1), 160-173.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/madpiadp.2025.10>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 25 รูป/คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล แล้วใช้การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า

1) หลักพรหมวิหาร 4 ประกอบด้วย เมตตา การปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข, กรุณา การปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์, มุทิตา การยินดีในความสุขของผู้อื่น, และ อุเบกขา การวางใจเป็นกลางและยอมรับความจริง เป็นหลักธรรมสำคัญที่ช่วยให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2) สภาพปัจจุบันของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของตำบล พบว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในตำบลประสบความสำเร็จในหลายด้าน แต่ยังมีปัญหาด้านทรัพยากรและการมีส่วนร่วมจากชุมชน เช่น การศึกษาพระปริยัติธรรมและการเผยแผ่ธรรมะที่ยังขาดทรัพยากร การช่วยเหลือผู้ยากไร้และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ต้องการการสนับสนุนเพิ่มเติม

3) การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 เพื่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของตำบล พบว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน โดยการใช้เมตตาและอุเบกขาในการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์และประชาชน, กรุณาและมุทิตาในการส่งเสริมการศึกษาและพัฒนาคุณธรรม การใช้หลักธรรมเหล่านี้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและการสังคมสงเคราะห์ ช่วยส่งเสริมความสงบสุข ยุติธรรมในชุมชน ทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การประยุกต์, หลักพรหมวิหาร 4, การบริหารกิจการคณะสงฆ์

Abstract

This research aims to 1) study the Four Brahmavihāras (Divine Abidings) in Buddhism, 2) examine the current state of monastic administration in Nong Khon Kwong Subdistrict, Mueang District, Udon Thani Province, and 3) explore the application of the Four Brahmavihāras in monastic administration in the same area. This qualitative research gathers data from documents and interviews with 25 key informants using structured interview guidelines. The data is analyzed through comparative analysis to identify relationships between findings.

Findings:

1) The Four Brahmavihāras The Four Brahmavihāras consist of Mettā (loving-kindness) the wish for others' happiness, Karuṇā (compassion) the desire to alleviate others' suffering, Muditā (sympathetic joy) rejoicing in others' happiness, and Upekkhā (equanimity) maintaining neutrality and accepting reality. These principles play a crucial role in ensuring effective and sustainable monastic administration.

2) The Current State of Monastic Administration in the Subdistrict The administration of monastic affairs in Nong Khon Kwong Subdistrict has achieved success in several areas but still faces challenges related to resources and community participation. Issues include a lack of resources for Buddhist studies and Dhamma dissemination, as well as insufficient support for aiding the underprivileged and developing local infrastructure.

3) Application of the Four Brahmavihāras in Monastic Administration The application of the Four Brahmavihāras strengthens relationships within the community. Mettā and Upekkhā promote harmony between monks and laypeople, while Karuṇā and Muditā encourage education and moral development. Implementing these principles in religious propagation and social welfare fosters peace, justice, and sustainable community development.

Keywords: Application, Brahmavihāra 4, Monastic Administration

บทนำ

พระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่สำคัญในการดำเนินชีวิตและการบริหารกิจการต่าง ๆ ในสังคม หนึ่งในหลักธรรมที่มีความสำคัญคือหลักพรหมวิหาร 4 ซึ่งประกอบด้วย เมตตา, กรุณา, มุทิตา, และอุเบกขา (วรวิจิตร ภูมิพัฒน์, 2563) ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชนและส่งเสริมการตัดสินใจที่ยุติธรรมและเป็นกลาง (สุดา ชินวงศ์, 2559) ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในชุมชน ตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุตรธานี หลักพรหมวิหาร 4 สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์และ

ประชาชน รวมถึงการส่งเสริมการศึกษาและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความสงบสุขในชุมชนและการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ยั่งยืน (พระพรหมมุนี (สุมังคโล สิริพิชโย), 2558) ความสำคัญ คือ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพระสงฆ์และประชาชน การตัดสินใจอย่างยุติธรรมและโปร่งใส (ธีรศักดิ์ มูลบุรณ์, 2561) การส่งเสริมการศึกษาและคุณธรรม ช่วยเสริมสร้างความร่วมมือในองค์กร การเผยแผ่พระพุทธศาสนา (ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา, 2555) การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จึงไม่เพียงแต่ช่วยส่งเสริมคุณธรรมในตัวบุคคล แต่ยังช่วยให้การบริหารองค์กรคณะสงฆ์มีความสมดุลและยั่งยืน รวมถึงส่งเสริมการพัฒนาชุมชนและสังคมโดยรวมได้อีกด้วย

ในปัจจุบัน การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในตำบลหนองขอนกว้างยังมีปัญหาในด้านต่าง ๆ เช่น ขาดทรัพยากรในการศึกษาพระปริยัติธรรมและการเผยแผ่ธรรมะ, การขาดการมีส่วนร่วมจากชุมชนในการพัฒนาและกิจกรรมทางศาสนา รวมถึงการช่วยเหลือผู้ยากไร้และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ต้องการการสนับสนุนเพิ่มเติม ความท้าทายเหล่านี้ส่งผลให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในตำบลไม่สามารถทำงานได้เต็มประสิทธิภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาในการวิจัยครั้งนี้คือ พระสงฆ์และประชาชนในตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานี จำนวน 25 รูป/คน โดยจะทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในชุมชน รวมถึงผู้ที่มีบทบาทในการจัดการและการสนับสนุนกิจกรรมทางศาสนาในพื้นที่

ความสำคัญและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการศึกษานี้มีความสำคัญในการนำหลักพรหมวิหาร 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในตำบลหนองขอนกว้าง ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพระสงฆ์และประชาชน และทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในชุมชนมีความยั่งยืน นอกจากนี้ยังช่วยเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนากิจกรรมทางศาสนาและการช่วยเหลือผู้ยากไร้ รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ผลลัพธ์จากการวิจัยนี้จะ เป็นประโยชน์ในการนำไปปรับใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในพื้นที่อื่น ๆ รวมถึงการพัฒนาแนวทางการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานทางศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักพรหมวิหาร 4 ในพระพุทธศาสนา
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
3. เพื่อการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 เพื่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

การทบทวนวรรณกรรม

1. พระครูสมุห์ธรรมพันธ์ ธรรมทินโน (ศรีสกุลประเสริฐ) (2563) ได้ทำการการวิจัยรูปแบบการส่งเสริมประสิทธิภาพภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส เชิงพุทธบูรณาการ ผลการวิจัย การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาสต้องมีการปฏิบัติงานใน 6 ด้าน ได้แก่ การปกครอง, การศาสนศึกษา, การศึกษาสงเคราะห์, การเผยแผ่พระพุทธศาสนา, การสาธารณูปการ, และการสาธารณสงเคราะห์ โดยการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม เช่น พรหมวิหาร 4 และอิทธิบาท 4 จะช่วยเสริมสร้างความสามารถในการเป็นผู้นำและประสิทธิภาพในการทำงาน
2. พระศรีสังฆญาณมุนี (สุมินทร์ ยติโกโร) (2564) ได้ทำการการวิจัย การพัฒนารูปแบบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัย การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดชัยภูมิเน้นการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น ศาสนศึกษา, การศึกษาสงเคราะห์, และการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยใช้หลักพุทธธรรม เช่น พรหมวิหาร 4 เพื่อเสริมประสิทธิภาพในการทำงาน และการปรับปรุงการบริหารงานให้ทันสมัยและมีการศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้น
3. พระครูโพธิกิตติคุณ (กิตติพงษ์ สุปัญญา) (2564) ได้ทำการการวิจัย การบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักธรรมาภิบาลเชิงพุทธของคณะสงฆ์ภาค 3 ผลการวิจัย การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในภาค 3 ใช้หลักธรรมาภิบาลและหลักพุทธธรรมที่หลากหลาย เช่น พรหมวิหาร, อิทธิบาท, สังคหวัตถุ และสัปปุริสธรรม รวมทั้งการนำเสนอรูปแบบ “6D+3M” ซึ่งรวมการจัดบุคลากร, งบประมาณ และการปฏิบัติการ เพื่อให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์มีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม
4. พระราชวัลภาจารย์ (ดาวเรือง อาจารย์คุณ/คุณเมฆ) (2564) ได้ทำการการวิจัยภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในจังหวัดราชบุรีมีความเป็นเลิศในหลายด้าน โดยพบปัญหาทางการจัดการและการฝึกฝนทักษะที่ยังขาดบางด้าน เช่น การจัดทำแผนงานและการ

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมถึงการบริหารความขัดแย้งและการสนับสนุนกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำในองค์กร

สรุปได้ว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องสะท้อนถึงความสำคัญของการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสหรือพระสังฆาธิการให้มีความสามารถในการทำงานด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ทั้งในด้านการปกครอง, การศึกษาสงเคราะห์, การเผยแผ่พระพุทธศาสนา, และการสาธารณสงเคราะห์ รวมถึงการพัฒนาบุคลากรและการบริหารจัดการที่มีการบูรณาการหลักธรรมในทุกขั้นตอน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 เพื่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ลักษณะการวิจัย การวิจัยนี้เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในพื้นที่ตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่และการปกครองในคณะสงฆ์ โดยจะใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลหลักและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์

2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจะประกอบด้วย พระสงฆ์เจ้าอาวาสของวัดในตำบลหนองขอนกว้าง พระสังฆาธิการ ที่มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในพื้นที่ประชาชนในชุมชน ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาและกิจการคณะสงฆ์ ผู้ปฏิบัติงานด้านการศึกษาสงเคราะห์ หรือการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในพื้นที่ การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจะใช้เทคนิค การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งและตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย.

3. เครื่องมือในการเก็บข้อมูล เครื่องมือในการเก็บข้อมูลในการวิจัยนี้จะประกอบด้วย 1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview): สัมภาษณ์พระสงฆ์เจ้าอาวาส, พระสังฆาธิการ, และประชาชนในชุมชนเกี่ยวกับการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ 2. การสังเกตการณ์ (Observation): การสังเกตการณ์ปฏิบัติงานในกิจกรรมทางศาสนาของคณะสงฆ์ในพื้นที่ตำบลหนองขอนกว้าง รวมถึงการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารใน

การดำเนินงาน และ3. การเก็บข้อมูลจากเอกสาร (Document Analysis): การศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น ข้อมูลการบริหารงานคณะสงฆ์ รายงานการประชุม และเอกสารที่สะท้อนการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารในการบริหารงาน

4. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ขั้นตอนที่ 1: การเตรียมการและการออกแบบวิจัย กำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตการศึกษา ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ออกแบบเครื่องมือในการเก็บข้อมูล เช่น แบบสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์ ขั้นตอนที่ 2: การเก็บข้อมูล เลือกกลุ่มตัวอย่างและติดต่อขออนุญาตการวิจัย ดำเนินการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลตามเครื่องมือที่ออกแบบ ทำการสังเกตการณ์การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในพื้นที่ ขั้นตอนที่ 3: การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตการณ์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาหรือการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Content Analysis) จัดหมวดหมู่ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เพื่อหาประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงาน และขั้นตอนที่ 4: การรายงานผลการวิจัย นำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบของบทความวิจัยที่อธิบายถึงการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในตำบลหนองขอนกว้าง เสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการปรับปรุงหรือพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์โดยการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์จะถูกวิเคราะห์ด้วยวิธีการ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการจัดหมวดหมู่ข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องและสะท้อนถึงการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในแต่ละด้านของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เช่น ด้านการปกครอง, การศาสนศึกษา, และการสาธารณสงเคราะห์ เป็นต้น.

6. การประเมินผลการวิจัย ผลการวิจัยจะถูกนำเสนอให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาการนำไปใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในพื้นที่ต่าง ๆ ประเมินผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในระดับท้องถิ่น

7. จริยธรรมในการวิจัย การวิจัยนี้จะดำเนินการโดยมีการปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมการวิจัย โดยการขออนุญาตจากผู้ให้ข้อมูลและการรักษาความลับของข้อมูล ให้ความสำคัญกับการเคารพในสิทธิและความเป็นส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล และจะใช้ข้อมูลที่ได้รับการวิจัยนี้เท่านั้น

ผลการวิจัย

1. หลักพรหมวิหาร 4 ในพระพุทธศาสนา เป็นหลักธรรมสำคัญในพระพุทธศาสนา ที่ช่วยให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยประกอบด้วย 4 หลักคือ เมตตา (การปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข), กรุณา (การปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์), มุทิตา (การยินดีในความสุขของผู้อื่น), และ อุเบกขา (การวางใจเป็นกลางและยอมรับความจริง) ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารคณะสงฆ์ช่วยเสริมสร้าง ความสัมพันธ์ที่ดีในคณะสงฆ์, ความไว้วางใจจากชุมชน, และ การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ ได้แก่ การแสดงความเมตตาต่อพระสงฆ์และประชาชน, การช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหาในคณะสงฆ์, การยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น, และการตัดสินใจอย่างเป็นธรรมและโปร่งใส

2. สภาพปัจจุบันของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี มีความสำเร็จในหลายด้าน แต่ยังพบปัญหาดังนี้ 1. ด้านการปกครอง การบริหารภายใต้การกำกับของเจ้าคณะตำบลเน้นการศึกษาพระปริยัติธรรมและอบรมคุณธรรม แต่จำนวนพระสงฆ์ลดลงและทรัพยากรไม่ทั่วถึง ควรเพิ่มศักยภาพในการบริหารและพัฒนาความสัมพันธ์กับชุมชน 2. ด้านการศาสนศึกษา การศึกษาพระปริยัติธรรมและการเผยแผ่ธรรมะมีปัญหาทรัพยากรจำกัด การใช้เทคโนโลยีและสื่อออนไลน์ควรเพิ่มเพื่อเข้าถึงเยาวชน 3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีการส่งเสริมการศึกษาผ่านทุนการศึกษาและอบรมศีลธรรม แต่ยังคงขาดทรัพยากรและต้องปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับความสนใจของเยาวชน 4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การเผยแผ่ผ่านกิจกรรมและสื่อออนไลน์มีผล แต่การเข้าถึงชุมชนห่างไกลและเยาวชนยังเป็นปัญหา 5. ด้านการสาธารณูปการ มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตผ่านการจัดการน้ำสะอาดและโครงสร้างพื้นฐาน แต่ยังคงขาดทรัพยากรและการมีส่วนร่วมจากชุมชน 6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์ การช่วยเหลือผู้ยากไร้และการส่งเสริมอาชีพยังขาดทรัพยากรและการกระจายความช่วยเหลือที่ทั่วถึง โดยรวม การบริหารกิจการคณะสงฆ์มีความสำเร็จ แต่ยังคงต้องพัฒนาในด้านทรัพยากรและการมีส่วนร่วมจากชุมชนเพื่อให้ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 เพื่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี มีดังนี้ 1. ด้านการปกครอง ใช้ เมตตา และ อุเบกขา เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพระสงฆ์และประชาชน ผ่านการตัดสินใจที่ยุติธรรมและเป็นกลาง ช่วยลดความขัดแย้งและส่งเสริมความไว้วางใจในผู้นำคณะสงฆ์ 2. ด้าน

การศาสนศึกษา ใช้ กรุณา และ มุทิตา เพื่อส่งเสริมการศึกษาและการพัฒนาคุณธรรม เช่น การสนับสนุนการศึกษาธรรมะและการยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น ช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ และส่งเสริมการร่วมมือกันในชุมชน 3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ใช้ เมตตา และ มุทิตา เพื่อสนับสนุนการศึกษาของเยาวชนและพระภิกษุ ผ่านทุนการศึกษาและการยินดีในความสำเร็จ ส่งเสริมการพัฒนาและคุณธรรมในชุมชน 4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ใช้ เมตตา และ กรุณา เพื่อเผยแผ่ธรรมะด้วยความปรารถนาดี ช่วยให้ผู้ที่ทุกข์ได้รับคำปรึกษาและบรรเทาความทุกข์ ส่งเสริมความสงบและสังคมที่มีความปรองดอง 5. ด้านการสาธารณูปการ ใช้ เมตตา และ อุเบกขา เพื่อพัฒนาสาธารณูปโภค เช่น ศาลาปฏิบัติธรรมและการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในชุมชน ด้วยความยุติธรรมในการจัดสรรทรัพยากร 6. การสังคมสงเคราะห์ ใช้ กรุณา และ อุเบกขา เพื่อช่วยเหลือผู้ยากไร้และผู้ประสพภัย เช่น การแจกจ่ายสิ่งของและให้คำปรึกษาในยามทุกข์ พร้อมการให้ความช่วยเหลืออย่างเท่าเทียม หลักพรหมวิหาร 4 ช่วยส่งเสริมการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่มีความสงบสุข ยุติธรรม และมีความเป็นธรรมในชุมชน ส่งผลให้การพัฒนาคณะสงฆ์ และชุมชนเป็นไปอย่างยั่งยืน

อภิปรายผล

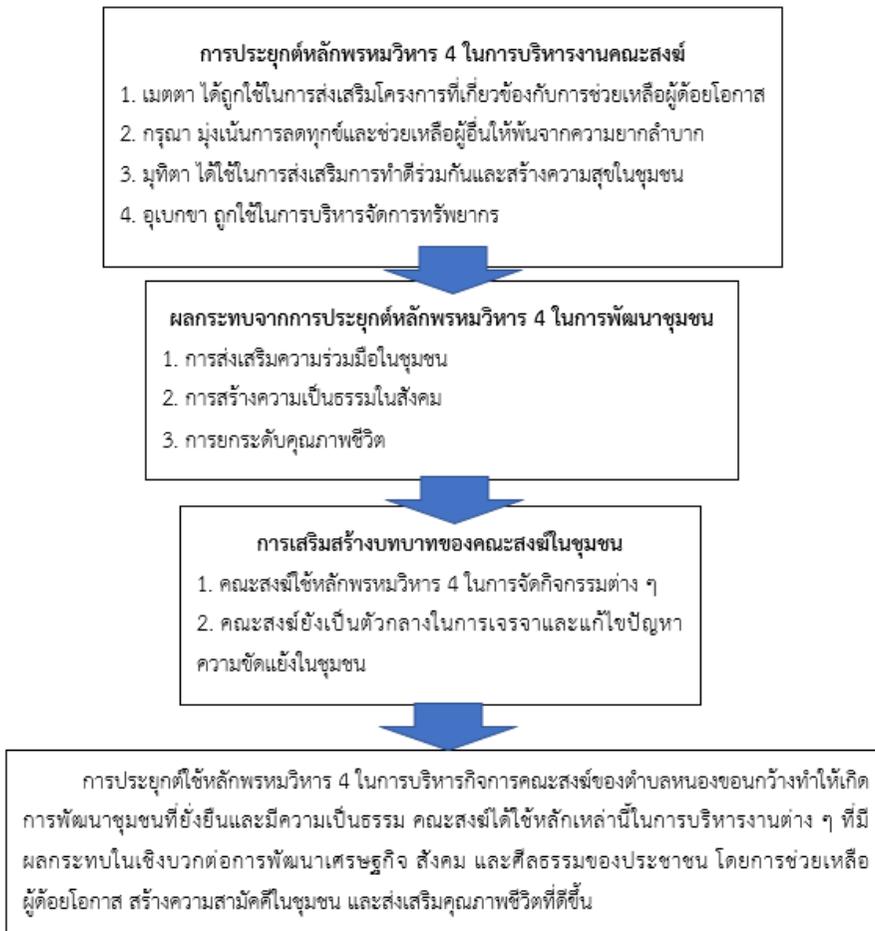
การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี มีผลกระทบในเชิงบวกต่อการพัฒนาชุมชนทั้งในด้านศาสนาและสังคม โดยการนำหลักเมตตา, กรุณา, มุทิตา, และอุเบกขามาประยุกต์ใช้ในหลากหลายด้านของการบริหารงานคณะสงฆ์ เช่น การปกครอง การเผยแผ่พระพุทธศาสนา และการศึกษาสงเคราะห์ ซึ่งสามารถสรุปผลได้ดังนี้ 1. ด้านการปกครอง การใช้หลักเมตตาช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพระสงฆ์และประชาชน ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารงานคณะสงฆ์ โดยการตัดสินใจที่ยุติธรรมจากหลักอุเบกขาทำให้การจัดการความขัดแย้งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและทำให้คณะสงฆ์มีความมั่นคงในงานปกครอง 2. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การใช้หลักเมตตาช่วยในการเผยแผ่ธรรมะ ทำให้กิจกรรมต่าง ๆ มีประสิทธิภาพและช่วยบรรเทาความทุกข์ของประชาชน ส่วนหลักกรุณาช่วยเสริมสร้างการแก้ไขปัญหาสังคมอย่างยั่งยืน ช่วยให้ชุมชนมีความสุขทั้งทางกายและใจ 3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ การประยุกต์ใช้หลักเมตตาช่วยให้โอกาสทางการศึกษาแก่เยาวชนในชุมชน และหลักมุทิตาช่วยส่งเสริมการยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น ส่งผลให้เกิดบรรยากาศของการเรียนรู้ที่ดีและมีคุณภาพในชุมชน โดยรวมแล้ว การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ได้ช่วยเสริมสร้าง

ความยุติธรรม ความสามัคคี และคุณภาพชีวิตที่ดีในชุมชน การดำเนินงานที่เชื่อมโยงศีลธรรม เข้ากับการพัฒนาในทุกด้านทำให้เกิดการร่วมมือที่ดีจากทุกภาคส่วนในชุมชน ซึ่งส่งผลให้เกิด การพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในด้านศาสนาและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระศรีสังฆญาณมุนี (สุมินทร์ ยติโกโร)** (2564) ได้ทำการการวิจัย “การพัฒนาารูปแบบการบริหารงานกิจการคณะ สงฆ์ในจังหวัดชัยภูมิ” ผลการวิจัย การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดชัยภูมิเน้นการพัฒนา ในด้านต่าง ๆ เช่น ศาสนศึกษา, การศึกษาสงเคราะห์, และการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยใช้ หลักพุทธธรรม เช่น พรหมวิหาร 4 เพื่อเสริมประสิทธิภาพในการทำงาน และการปรับปรุงการ บริหารงานให้ทันสมัยและมีการศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่องนี้ได้ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 เพื่อการบริหารกิจการ คณะสงฆ์ในตำบลหนองขอนกว้าง ซึ่งเน้นการใช้หลักเมตตา, กรุณา, มุทิตา, และอุเบกขา ใน การบริหารจัดการต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ผลจาก การวิจัยในเชิงคุณภาพได้สร้างองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญ ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

1. การประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานคณะสงฆ์ ได้รับการนำมาใช้ในหลายด้านของการบริหารงานคณะสงฆ์ในตำบลหนองขอนกว้างเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทั้งในคณะสงฆ์และชุมชน เมตตา ส่งเสริมโครงการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส เช่น การแจกจ่ายอาหารและทุนการศึกษา กรุณา ลดทุกข์และช่วยเหลือผู้ประสบภัย เช่น การสร้างศูนย์พักพิงและการอบรมวิชาชีพ มุทิตา ส่งเสริมการทำดีร่วมกัน เช่น การจัดกิจกรรมทางศาสนา อุเบกขา ใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรและการตัดสินใจที่ยุติธรรม

2. ผลกระทบจากการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ในการพัฒนาชุมชน การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนในหลายด้าน ความร่วมมือในชุมชน

หลักมุกิตาช่วยส่งเสริมความร่วมมือและการทำงานร่วมกัน ความเป็นธรรม หลักอุเบกขาช่วยแก้ไขความขัดแย้งและการกระจายทรัพยากรอย่างยุติธรรม การยกระดับคุณภาพชีวิต การใช้หลักกรุณาช่วยให้ผู้ด้อยโอกาสได้รับความช่วยเหลือ

3. การเสริมสร้างบทบาทของคณะสงฆ์ในชุมชน คณะสงฆ์ในตำบลหนองขอนกว้าง มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนผ่านการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การอบรมศีลธรรม การเผยแผ่พระพุทธศาสนา และการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชน

4. การสร้างความยั่งยืนในชุมชน หลักพรหมวิหาร 4 ช่วยสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การส่งเสริมอาชีพและการพึ่งพาตนเอง เช่น การฝึกอบรมวิชาชีพ การรักษาลิ่งแวดล้อม เช่น การปลูกป่าและอนุรักษ์แหล่งน้ำ

5. แนวทางการพัฒนาต่อไป การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ควรขยายผลการใช้งานในพื้นที่อื่น ๆ และมีการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของตำบลหนองขอนกว้างได้ช่วยพัฒนาชุมชนในด้านเศรษฐกิจ สังคม และศีลธรรมอย่างยั่งยืน โดยการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส สร้างความสามัคคีในชุมชน และส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 (เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา) ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยการวิจัยเชิงคุณภาพนี้ได้สำรวจความคิดเห็นและประสบการณ์จากกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้อง เช่น พระสงฆ์เจ้าอาวาส พระสังฆาธิการ และประชาชนในพื้นที่ ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เมตตา (ความรักและความปรารถนาดี) พระสงฆ์ได้ใช้เมตตาในการปฏิบัติต่อพระภิกษุสามเณรและประชาชน โดยมีความปรารถนาให้ทุกคนมีความสุข และลดความทุกข์ในสังคม เช่น การจัดกิจกรรมสงเคราะห์เพื่อพัฒนาชุมชน กรุณา (ความกรุณาและความสงสาร) มีการส่งเสริมกิจกรรมช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาของประชาชน เช่น การให้คำปรึกษาและสนับสนุนในด้านการศึกษา การแพทย์ การบรรเทาทุกข์ มุทิตา (ความยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น) พระสงฆ์สนับสนุนและมีความยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นประสบความสำเร็จ ทั้งในด้านการศึกษาและการทำงานในชุมชน อุเบกขา (ความเป็นกลางและไม่ลำเอียง) มีการตัดสินใจที่เป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติกับผู้คนในชุมชน รวมถึง

การจัดการความขัดแย้งภายในคณะสงฆ์และชุมชน และ2. ผลกระทบจากการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 การประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ทำให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในตำบลหนองขอนกว้างมีความโปร่งใสและเป็นธรรมมากขึ้น สร้างความสามัคคีและความร่วมมือระหว่างพระสงฆ์และประชาชนในชุมชน มีการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการศึกษาในชุมชน ทำให้ผู้คนในตำบลมีความพึงพอใจและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของคณะสงฆ์มากขึ้น

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 1. ส่งเสริมการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะการบริหารของพระสงฆ์ 2. พัฒนาระบบการสื่อสารและความร่วมมือระหว่างพระสงฆ์และชุมชน 3. พัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเผยแผ่ธรรมะในชุมชน 4. สนับสนุนการพัฒนาโครงการสาธารณูปการอย่างยั่งยืน และ5. ส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมในกิจกรรมสังคมสงเคราะห์

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ 1. การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการพัฒนาทักษะการบริหารกิจการคณะสงฆ์ 2. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ 3. การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 4. การปรับปรุงการจัดสรรทรัพยากรและโครงการสาธารณูปการ และ5. การส่งเสริมการพัฒนาสังคมสงเคราะห์อย่างยั่งยืน

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป 1. การศึกษาในพื้นที่ที่หลากหลาย 2. การศึกษาเชิงปริมาณเพื่อวัดผลกระทบ 3. การศึกษาผลกระทบระยะยาว ควรมีการศึกษาผลกระทบของการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในระยะยาว 4. การศึกษาในด้านการใช้เทคโนโลยี และ5. การศึกษาเกี่ยวกับการฝึกอบรมและพัฒนาองค์ความรู้

การวิจัยเรื่องการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของตำบลหนองขอนกว้าง พบว่า หลักพรหมวิหาร 4 มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่มีประสิทธิภาพ โดยการใช้หลักการทั้ง 4 อย่างนี้ช่วยเสริมสร้างความยุติธรรม ความเมตตา และความสามัคคีในหมู่คณะสงฆ์และประชาชน นอกจากนี้ยังทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการศึกษาในชุมชนอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- ธีรศักดิ์ มูลบุรณ์. (2561). การศึกษาเกี่ยวกับหลักพรหมวิหาร 4 และการประยุกต์ใช้ในองค์กร พัฒนาและคณะสงฆ์. *การประชุมวิชาการพระพุทธศาสนา*, 14(3), 50-62.
- พระครูโพธิกิตติคุณ (กิตติพงษ์ สุปลโย). (2564). การบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักธรรมาภิบาลเชิงพุทธของคณะสงฆ์ภาค 3. ใน *ดุชฎินิพนธ์พุทธศาสตร์ดุชฎินิพนธ์จิตตสาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสมุทรธรรม์ณธร ธมมทินโน (ศรีสกุลประเสริฐ). (2563). รูปแบบการส่งเสริมประสิทธิภาพภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส เชียงพุทธบูรณาการ. ใน *ดุชฎินิพนธ์พุทธศาสตร์ดุชฎินิพนธ์จิตต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมมณี (สุรศักดิ์ สิริพิชโย). (2558). *การประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ในการพัฒนาสังคม และการบริหารองค์กร*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมสภา.
- พระราชวัลภาจารย์ (ดาวเรือง อาจารย์คุณ/คุณเมฆ). (2564). ภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระศรีสังญาณมณี (สุมินทร์ ยติโกโร). (2564). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดชัยภูมิ. ใน *ดุชฎินิพนธ์พุทธศาสตร์ดุชฎินิพนธ์จิตต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วรวิมล ภูมิพัฒน์. (2563). *หลักพรหมวิหาร 4 และบทบาทในการพัฒนาชุมชนตามแนวพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา. (2555). หลักพระพุทธศาสนาในกิจกรรมทางศาสนาและสังคม. *วารสารพระพุทธศาสนา*, 10(1), 70-85.
- สุดา ชินวงศ์. (2559). การบริหารคณะสงฆ์ในประเทศไทย: การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์และประชาชน. *วารสารการศึกษพระพุทธศาสนา*, 21(2), 124-135.